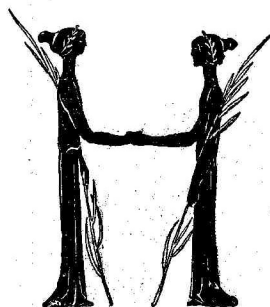

Ο ΑΣΦΑΛΤΟΣ ΕΝ ΤΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ*)

I

ΔΕΙΞΙΣ ἄσφαλτος (bitume) εἶνε ἑκφρασις ἐμπειρικλείουσα ἀριθμὸν τινὰ φυσικῶν ὕλων, καυσίμων, διαφόρων συνθέσεων. Ἐκεῖνο δὲ ὅπερ οἱ ζωγράφοι μετεχειρίσθησαν καὶ μεταχειρίζονται ἀκόμη δυστυχῶς, εἶνε εἶδος ἀσφάλτου προερχομένου ἐκ τῆς Νε-

κᾶς θαλάσσης τῆς Ἰουδαίας, ἐνθα εὐρίσκεται ἐπιπλέων ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος.

Πολὺ ἀτελῶς γνωρίζομεν τὴν ἱστορίαν τῆς ὕλης ταύτης. Κατὰ τοὺς μὲν, προσέρχεται ἐξ ἀποσυνθέσεως φυτικῶν τινῶν οὐσιῶν κεχωσμένων ἐντὸς τοῦ ἐδάφους, ἄλλοι φρονοῦσιν ὅτι εἶνε εἶδος ἀποστάγματος σωρείας γαιανθράκων, ὅπερ ἐν τῷ περιπτώσει ταύτη δύναται νὰ ὀνομασθῇ πίσσα, τέλος γεωλόγοι τινὲς ἀποδίδωσιν ἡφιστεϊώδη προέλευσιν.

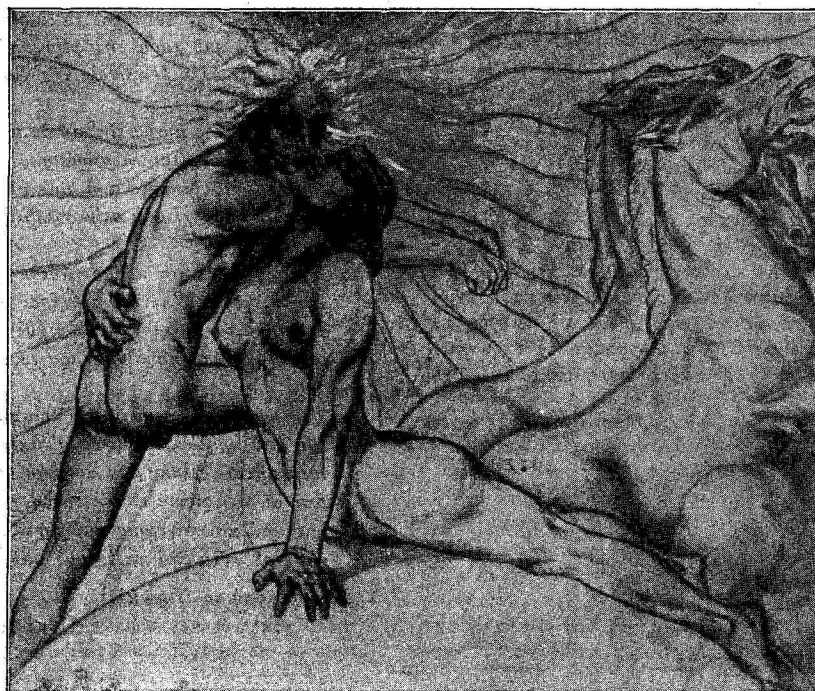
*) Σημ. Πιν. — Ἐν ἐκ τῶν σπουδαιότερων ζητημάτων τὰ ὅποια ἀπασχολοῦν τοὺς καλλιτέχνας εἶνε ἡ διατήρησις τοῦ χρώματος ἐν τῇ ζωγραφικῇ. Ὅλα σχεδὸν τὰ ζωγραφικὰ ἔργα, παρερχομένου τοῦ χρόνου, χάνουν τὴν ἀρχικὴν ζωηρότητα καὶ συνεπῶς ἡ εἰκὼν ἀπόλλυται τὸ σπουδαιότερον ἐνὸς καλλ. ἔργου προσόν, τὴν ἐντύπωσιν. Τὸ μειονέκτημα τοῦτο παρρηγήθη εἰς πλείστα ἔργα παλαιῶν καλλιτεχνῶν τοῦ Μάκαρι λ. χ. αἱ ζωγραφίαι δὲν

Ἀλλὰ κυρίως ἐνδιαφέρει ἡμᾶς ἡ ἐν τῇ ζωγραφικῇ χρῆσις του.

Ἡ ὕλη αὕτη, συνδυαζομένη μετὰ τοῦ ἐλαίου, παρέχει ἴσως τὸ ὠραιότερον καὶ ἐλκυστικώτερον χρῶμα. Ὁ τόνος αὐτοῦ εἶνε διαφανεὶς ἀπαραιλλοῦ καὶ θερμώτατος, στέρεότητος δὲ ἡμιρεῦστου, ὅπερ τὸ καθιστᾷ πλήρες προτερημάτων καὶ χαρίτων. Τὰ ἐπ' αὐτοῦ ἐπιτιθέμενα χρώματα συσωματοῦνται ἄνευ ξηρότητος, ἐνούμενα εἰς τὰ ἄκρα. Ἡ ιδιότης του αὕτη

ἔχουν τὸ κάλλος τῆς στιλπνότητος καὶ τοῦ χρώματος. Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἔγραψεν ἐκτενὴ μελέτην ὁ Γάλλος χημικὸς φαρμακοποιὸς ἀλλὰ ἐν ταῦτῳ καὶ ζωγράφος κ. Δ. Recouvreur, ἐν δὲ μέρος λίαν ἐνδιαφέρον τῆς μοιρογραφίας ταύτης, μετέφρασε χάριν τῆς «Πιν. καθήκης» ὁ συνεργάτης μας ζωγράφος κ. Ν. Ἀλεκτορίδης, ζητήσας πρὸς τοῦτο τὴν ἄδειαν τοῦ συγγραφέως ἧτις καὶ ἐδόθη. Ὁ κ. Recouvreur εἶνε συγγραφεὺς πολλῶν καλλιτεχνικο-επιστημονικῶν βιβλίων, ἐν οἷς ἡ «Γραμματικὴ τοῦ ζωγράφου», ἡ «Ὑλὴ τῆς ὑδατογραφίας», ἡ «Λημικὴ ἐξέτασις ἐπὶ τῆς χρήσεως τῶν χρωμάτων», ἡ «Ἀρμονία τῶν χρωμάτων» ἧτις καὶ ἐξηγητήθη ἐντὸς 15 ἡμερῶν.

Σήμερον ἡ χημεία ἔχει μεγίστην σχέσιν μὲ τὴν ζωγραφικὴν. Ἡ «Société des Artistes Français» ἐν Παρισίοις συντηρεῖ ἴδιον χημεῖον διὰ τὰ χρώματα, ἐπέβαλλε δὲ ὅρους εἰς τοὺς χρωματοπώλας, ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατασκευὴν τῶν χρωμάτων. Ἐν γένει τὸ θέμα, ὅπερ ἀνακινούμεν καθ' ἡν σιγμὴν ἀγγέλλονται προσπάθειαι πρὸς ἀνέυρεσιν τοῦ μυστικοῦ τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου, εἶνε σπουδαιότατον καὶ οἱ ἡμέτεροι καλλιτέχνη ὅσοι θέλουν πληροφορίας καὶ λεπτομερείας χημικῶς καὶ τεχνικῶς διὰ τὴν ἀνάμειξιν καὶ χρῆσιν τῶν χρωμάτων των, δύνανται ν' ἀπευθύνωνται πρὸς τὴν «Πινακοθήκην», εἰς ἣν θὰ παρέχῃ τὰς πολυτίμους ὁδηγίας του ὁ διαπρεπὴς Γάλλος ἐπιστήμων καὶ καλλιτέχνης.

Φ. Ἀριστεὺς

Φύσις

ΙΑΠΩΝΕΣ

εἰς τὸ Τόκιο ἀναμέ-
νοντες εἰδήσεις τοῦ πο-
λέμου ἔξωθεν τοῦ τη-
λεγραφείου.

ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐπιτυχίαν γενικῆς ἁρμονίας ἐν τῷ συνόλῳ μιᾶς εἰς νος, οὐχὶ τυχαίας.

Δυστυχῶς εἰς τὰς μεγάλαις αὐτὰς ἀρετάς δὲν ὑπολείπονται καὶ αἱ κακὰ ἰδιότητες. Ὡς ἀληθὴς ἐρωτότροπος τείνει νὰ ἐξαπατᾷ, ὅπως προκαλέσῃ πολὺ ταχέως τύψεις συνειδήτος.

Τὸ θαυμάσιον καὶ πασιγνώστ.ν «Ναυάγιον τῆς Μεδούσης» τὸ τὸσον ὥραιας ἐμπνεύσεως ἔργον, εἶνε ἐν ἑκ τῶν λυπηρῶν παραδειγμάτων τῆς χρήσεως τῆς ἐπικινδύνου ταύτης ὕλης. Ἐπανειλημμένως ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπαναζωγραφίσωσιν τὰ ἐκτεταμένα καὶ εὐρῆα ρήγματα ἅτινα κατέλειπον τὰ ἴχνη των καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις τῆς εἰκόνης, οὕτως ὥστε δὲν γνωρίζομεν ἐπὶ πόσον ἔτι καιρὸν δύναται νὰ διατηρηθῇ ἡ εἰκὼν αὕτη, τῆς ὁποίας ἡ ὑπαρξὶς κατήντησε πλέον τεχνιτὴ καὶ ἐπιπλαστος.

Δὲν εἶναι δυστυχῶς μόνον τὸ ἔργον τοῦ Gericaull ὅπερ εἶναι καταδικασμῖνον οὕτως, ἀλλὰ σχεδὸν ἅπαντα τὰ ἔργα τῆς ἀρχῆς τοῦ αἰῶνος μας.

Ἡ ἀπώλει αὕτη τοῦ αἰῶνός μας φαίνεται ὅτι δὲν ἀρκεῖ ὡς παράδειγμα, ἀφοῦ σήμερον ἀκόμη ἀπειρήθημι ζωγράφοι πα ἔχουσιν εἰς τὴν ἀσφαλτον τὴν πείσμονα των εὐνοϊαν. Πρὸ ἐτῶν συνήντησα ἐπὶ Νορμανδικῆς τινὸς ἀκτῆς καλλιτέχνην ἀναγνωρισμένην: ἀξίως ὅστις ἔκλυε μεγάλην χρῆσιν αὐτοῦ. Ἀπευθύνων δὲ εἰς αὐτὸν δειλῶς τὴν παρατήρησιν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, ἔλαβον ὡς ἀπάντησιν τὴν ἀκλουσον ἀπίστευτον φράσιν. «Μάλιστα, γνωρίζω ὅτι τὸ διήγημα εἶναι χρώμα ἐπικινδύνον, ὅτι καταστρέφει ἐπίσης ἅπαντα τὰ χρώματα μεθ' ὧν συνδυάζεται, ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ ἀνθέξω εἰς τὰς μαγευτικὰς του ἰδιότητας».

Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο εἰάν ἀνεφαίνετο εἰς σύγχρονον Colbert ὅπως ἐπὶ ἀφῆρη τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους νόμους οἵτινες καθόριζον τὴν χρῆσιν καὶ πώλησιν τῶν βαφῶν καὶ χρωμάτων. Ἐν ταύτῃ περιπτώσει βεβαίως ὁ ἀσφαλτος θὰ εἰθετο ἐπὶ κεφαλῇ τοῦ καταλόγου τῆς ἐξορίας καὶ ἀποκηρύξεως. Τὸ μόνον ὅπερ δύναμεθα νὰ κάμωμεν εἶναι νὰ δηλώσωμεν εἰς τοὺς

ζωγράφους οἵτινες μεταχειρίζονται τοιαύτας ὕλας, ὅπως ἂς ἀφήσωσιν δι' ἴδιον των λογαριασμὸν εἰς τὰ ἔργα ἅτινα ἐκτελοῦσιν πρὸς ἀτομικὴν των μόνον εὐχαρίστησιν. Ἀς τὰ κρατήσωσιν διὰ νὰ τὰ ἀπολαύσωσιν ἀνέτως, ἡμεῖς δὲν θὰ τοὺς παρέξωμεν πλέον τὸ δικαίωμα νὰ μᾶς προμηθεύωσιν ἔργα ὅλα καὶ τόσον μικρὰς διακρίσεις καὶ στερεότητος.

Οἱ ζωγράφοι οἵτινες μεταχειρίζονται καὶ σήμερον τὸν ἀσφαλτον εἶνε ἀσυγχώρητοι, καθότι οἱ πλέον γνωρίζωσιν τοὺς ἐξ αὐτοῦ προερχομένους κινδύνους.

II

Ἀλλὰ, δὲν εἶνε ὁ ἀσφαλτος μόνον χρώμα ἐπικινδύνον. Ἀναλύοντες τὰς ἐνέργειαις του θὰ διδωχθῶμεν περισσότερα.

Λέγουσιν ὅτι ὁ ἀσφαλτος δὲν ξηραίνεται. Ἡ ἐκφρασις αὕτη καίτοι ὀκτανάλληλος εἶνε ἀληθὴς κατὰ βάθος. Ἡ ὕλη αὐτὴ, ὅπως καὶ τὸ ἔλαιον, δὲν ξηραίνεται. Ἡ σκληρότης του δὲν ὀφείλεται εἰς τὴν ἐξάτμισιν, ἀλλ' εἰς τὴν ὀξείδωσιν. Ἐπειδὴ ὁ ἀσφαλτος εἶνε εἰς τὸ ἐπακρον εὐχίσθητος ὡς ἐκ τῶν ὀξειδωτικῶν ἐνεργειῶν τοῦ ἀέρος καὶ τοῦ φωτός, ἀποκτᾷ πολὺ ταχέως ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας του μίαν λεπτοτάτην ἐπίδερμιν, ἥτις προφυλάττει ὅλην τὴν ἐπ'λοιπον μάζαν. Ἄλλως τε ἡ εὐαισθησία του αὕτη ἐγρησιμοποιήθη πρὸ πολλοῦ ἐν τῇ φωτογραφικῇ τέχνῃ. Σήμερον ἐτι σχηματίζει τὴν βάση τῆς φωτοτυξικογραφίας.

Λοιπὸν ὅταν σχηματισθῇ ἡ προστατευτικὴ αὕτη ἐπίδερμις ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ χρώματος τούτου, ἡ ἐπιτελικὴ μάζα διατηρεῖ ἐπ' ἀπειρον τὴν ἐλαστικὴν αὐτῆς ἰδιότητα. Ἐὰν ἐπ' αὐτοῦ ἐπιτιθέμενα ξηρὰ χρώματα στεροῦμεθα βάσεως στερεῶς ὀλισθαίνουσιν ἐκ τῆς ἐλαϊώδους ταύτης ἐπιφανείας ὑπακούοντα ἐλευθερώσιν εἰς τὴν διαστολήν. Ἡ μάζα αὕτη ὑπερβολικῶς βιβαρυμένη ἐκ τῶν ξηραντικῶν ὑλῶν (siccatifs) καὶ τοῦ ἐφημεμένου ἐλαίου καὶ μὴ συγχρατουμένη πλέον ὑπὸ τοῦ ἐρείσματος, διαρρηγνύται πολὺ εὐκα-

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

λως καὶ ἀφίνει νὰ ρεῦσῃ μία μαύρη καὶ λιπαρὰ οὐσία ἣτις ρυπαίνει τὴν ἐπιφάνειαν τῆς εἰκόνης.

Ὁ ἄσφαλτος δὲν εἶνε ἐπιβλαβὴς μόνον διὰ τοῦ τρόπου τούτου, ἀλλὰ δύναται νὰ διαπεράσῃ καὶ τὴν μάζαν χωρὶς νὰ ὑπάρχωσιν ρωγμαί. Δὲν ἀναμιγνύεται μεθ' ἐλαίου καθ' ὃν τρόπον καὶ τὰ ἐπίλοιπα χρώματα. Δὲν εἶνε οὐτε ὕλη τις ἐν καταστάσει κόνεως ἥτι, νὰ διατηρῇται ἀπομεμονωμένη καὶ ἐντὸς τοῦ ἐλαίου, ἀλλὰ μᾶλλον εἶνε ὁ στενὸς συνδυασμὸς τῶν δύο ἐλαίων μεταξύ των.

Συνεπῶς ὁ ἄσφαλτος εἶναι ἔλαιον κεχρωματισμένον πλουσίως, ὅρα πρὸς τίνα σκοπὸν λαμβάνωμεν προφυλακτικὰ μέτρα ἀποχρωματίζοντες τὰ ἔλαιά μας, ἅτινα ἐν τούτοις εἶναι τόσον ὀλίγον χρωματισμένα σχετικῶς πρὸς τὸν ἄσφαλτον;

Βεβαίως διότι γνωρίζομεν πολὺ καλὰ ὅτι μεταχειριζόμενοι τὸ ἔλαιόν μας κίτρινόν θὰ ἐρυπαίνοντο οἱ καθαροὶ μας τόνοι, προπίντων ὅταν σὺν τῷ χρόνῳ ἐξέλθῃ τῆς μάζης ἵνα συσφρευθῇ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας.

Ἀφοῦ ἐλάβομεν τὴν πρόνοιαν ταύτην ὅπως οἱ τόνοι ἡμῶν μὴ ρυπανθῶσιν, διατὶ λοιπὸν γινόμεθα τόσον ἄλλοι μετατρέποντες αὐτὸ εἰς μελάνην; Φοβούμεθα διὰ τὰ ἔργα μας τὸ τόσον ἀσθενὲς κίτρινον τοῦ ἐλαίου καὶ σκορπίζομεν ἐπ' αὐτῶν τὸ σκότος.

Ἀς σκεφθῶμεν περισσώτερον τὸ τί πράττωμεν. Ἐποφελούμενοι ἐκ τῶν παραδειγμάτων τοῦ παρελθόντος, θὰ δυνηθῶμεν ἴσως νὰ ἀποφύγωμεν ὕλας τινὰς τὰς ὁποίας θὰ μᾶς παρουσίαζεν ἡμέραν τινὰ ἢ βιομηχανία, ἐχούσας ὑπ' ἄλλην μορφήν τὰ ἀξιοθρήνητα ἀποτελέσματα τοῦ ἀπαισίου ἀσφάλτου.

Ἡ ἐπίδρασις τοῦ ἀσφάλτου δὲν εἶνε ἐνέργεια χημική, ἀλλὰ καθαρῶς μηχανική. Γνωρίζομεν ἤδη πῶς συνδυάζεται μετὰ τοῦ ἐλαίου. Ὅθεν δέον νὰ ἀπομακρύνωμεν εἰς πᾶσαν εὐκαιρίαν τὰ εἶδη τῶν χρωμάτων ἐκείνων, ἅτινα θὰ εἶχον τὸν αὐτὸν μετὰ τοῦ ἀσφάλτου τρόπον τήξεως.

Δὲν πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν εἰμὴ τὰ χρώματα ἐκεῖνα ἅτινα ἀναμιγνύμενα μετ' ἐλαίου διτηροῦνται εἰς κόνιν, καθότι μόνον ταῦτα δύναται νὰ μένωσιν εἰς τὴν θέσιν των. Τὸ ἔλαιον θὰ ἐξέρχεται καθαρὸν ἐκ τῆς τοιοῦτου εἶδους μάζης, διότι τὸ ξηρὸν χρώμα

θὰ τοῦ χρησιμεύσῃ ὡς διυλιστήριον. Δὲν πρέπει προσέτι νὰ προσθέσωμεν εἰς τὴν μάζαν χρώματα τινὰ ὡς τὸ εἶδος τοῦ «laques» οὔτε τὸ «jaune indien», διότι ἡ ἐνέργειά των πάντοτε θὰ εἶναι σχεδὸν ἡ ἴδια καὶ μηχανική. Τὰ χρώματα ταῦτα πρέπει νὰ μεταχειρίζεται τις ἀπλῶς εἰς διαφανεῖς ἐπιχρώσεις «en glacis».

A. RECOUVREUR

ΣΙΛΒΑΙΝ

ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙ

Γαζία λατρεμμένη μου, τὰ χρυσωμένα σου κλαδιά
Κάτω ἀπ' τὸ παραθύρι μου ἑσπλώνεις μὲ καμάρι
Καὶ τὸν ἀγέρα πλημμυρᾷ τὸ κάθε σου κλωνάρι
Μὲ τὴν ἀθῶα καὶ γλυκερὰ τῶν λουλουδιῶν σου μυρωδιά.

Πόσαις φοραῖς, γαζία μου, γὰ τὰ χρυσὰ τη; τὰ μαλλία
Δὲν πῆρα τὰ λουλούδια σου, τὰ μωσχομυρωμένα
Καὶ ἔς τὸ ξανθὸ κεφάλι της τ' ἀράδιασα ἕνα - ἕνα

Μὰ ἐξέχασε τὰ λόγια της καὶ τῆς ἀγάπης τὰ φιλιὰ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΕΡΜΠΙΝΗΣ

